

**SHEROBOD
TUMANLARARO
IQTISODIY SUDI**

**SHERABAD INTER-
DISTRICT
ECONOMIC COURT**

191410, Surxondaryo viloyati
Sherobod tumani, Mustaqillik ko'chasi,
1-uy

191410, 1 house, Mustaqillik street,
Sherabad district, Surkhondaryo
region

Tel: (+99876) 322-35-60,
i.sherobod@sud.uz

e-mail:

А Ж Р И М

(даъво аризасини кўрмасдан қолдириш ҳақида)

**Шеробод тумани 2023 йил 26 июнь 4-1902-
2302/1756-сонли иш**

Шеробод туманлараро иқтисодий судининг судьяси Х.З.Хакимовнинг раислигида, Б.Ортиқовнинг котиблигида, даъвогар раҳбари Ж.Аллаяров (паспорт асосида)нинг иштирокида, Ўзбекистон Савдо-саноат Палатаси Сурхондарё вилоят ҳудудий бошқармасининг даъвогар "G'ARB-DARVOZASI" фермер хўжалиги манфаатида жавобгар "SURXON BOSHQOLI DON" масъулияти чекланган жамиятига нисбатан даъвогар ва жавобгар ўртасида 2022 йил 19 сентябрь куни тузилган 15-сонли шартномани бекор қилиш тўғрисидаги даъво аризаси бўйича қўзғатилган иқтисодий ишни ўз биносида, очик суд мажлисида кўриб чиқиб, қуйидагилар

а н и қ л а н д и :

Ўзбекистон Савдо-саноат Палатаси Сурхондарё вилоят ҳудудий бошқармаси (бундан буён матнда Палата деб юритилади) даъвогар "G'ARB-DARVOZASI" фермер хўжалиги (бундан буён матнда даъвогар ёки хўжалик деб юритилади) манфаатида судга даъво аризаси билан мурожаат қилиб, жавобгар "SURXON BOSHQOLI DON" масъулияти чекланган жамияти (бундан буён матнда жавобгар ёки тайёрловчи деб юритилади)га нисбатан даъвогар ва жавобгар ўртасида 2022 йил 19 сентябрь куни тузилган 15-сонли шартномани бекор қилишни сўраган.

Суд муҳокамаси вақти, жойи тўғрисида тегишли тарзда хабардор қилинган Палата, жавобгардан суд мажлисида иштирок этишмади, бироқ Палата ишни вакилининг иштирокисиз кўришни сўраган.

Ўзбекистон Республикаси Иқтисодий процессуал кодекси (бундан буён матнда ИПК деб юритилади)нинг 170-моддаси учинчи қисми талабига кўра иш муҳокамасининг вақти ва жойи тўғрисида тегишли тарзда хабардор қилинган жавобгар, учинчи шахсларнинг суд мажлисига келмаганлиги, агар суд уларнинг келишини мажбурий деб топмаган бўлса, ишни кўриб чиқиш учун тўсқинлик қилмайди.

Юқоридагиларга кўра суд ишни уларнинг вакиллари иштирокисиз кўриб чиқишни лозим топади.

Суд мажлисида даъвогар раҳбари Ж.Аллаяров даъво аризадаги важларини такрорлаб, даъвогар томонидан жавобгарга буюртмали хат почта алоқа хизмати орқали етказиб берилганлигини, шу сабабли даъво аризасини тўлиқ қаноатлантиришни сўради.

Суд ишдаги мавжуд ҳужжатларни ўрганиб, қуйидаги асосларга кўра даъво аризасини кўрмасдан қолдиришни лозим деб ҳисоблайди.

Ишдаги ҳужжатлардан кўринишича, даъвогар ва жавобгар ўртасида 2022 йил 19 сентябрда 15-сонли бошоқли дон харид қилиш бўйича фьючерс шартномаси (бундан буён матнда шартнома деб юритилади) тузилган бўлиб, ушбу шартноманинг 1.1-бандида хўжалик тайёрловчига 2023 йил ҳосилидан 28 гектар ер майдонидан давлат стандарти бўйича шартноманинг 1.2 ва 1.3 бандларига кўрсатилган маҳсулотларни топшириш мажбуриятини, тайёрловчи эса хўжаликни ушбу шартномада белгиланган тартибда бошоқли дон уруғлиги билан таъминлаш, етиштирилган маҳсулотларни қабул қилиб олиш ва унинг ҳақини тўлаш мажбуриятини олган.

Шартноманинг 5.1-бандида мазкур шартнома бўйича келишмовчиликлар ва низоли масалалар келиб чиққан тақдирда тарафлар мустақил равишда ёки туман (шаҳар)лар ҳокимликлари ҳузурида ташкил этиладиган енгиб бўлмайдиган ҳолатлари (форс-мажор)ни тасдиқлаш бўйича комиссия иштирокида уларни судга ҳал этиш чораларини кўриши назарда тутилган.

Даъвогарнинг жавобгарга алоқа муассасаси орқали 09.02.2023 йилда юборилган 2023 йил 9 февралдаги 04-сонли ва 24.02.2023 йилда юборилган 2023 йил 24 февралдаги 6-сонли хатларида жавобгар билан шартномани ўзаро бекор қилишни, акс ҳолда суд орқали бекор қилиш чоралари кўрилиши маълум қилинган.

Ўзбекистон Республикаси Фуқаролик кодекси 384-моддасига кўра, шартнома қандай шаклда тузилган бўлса, уни ўзгартириш ёки бекор қилиш тўғрисидаги келишув ҳам шундай шаклда тузилади, башарти қонунчиликдан, шартнома ёки иш муомаласи одатларидан бошқача тартиб келиб чиқмаса.

Бир тараф шартномани ўзгартириш ёки бекор қилиш ҳақидаги таклифга иккинчи тарафдан рад жавоби олганидан кейингина ёки таклифда кўрсатилган ёхуд қонунда ёинки шартномада белгиланган муддатда, бундай муддат бўлмаганида эса — ўттиз кунлик муддатда жавоб олмаганидан кейин, шартномани ўзгартириш ёки бекор қилиш ҳақидаги талабни судга тақдим этиши мумкин.

Палата 29.05.2023 йилдаги 01/03-733-сонли даъво аризаси билан даъвогар манфаатида жавобгарга нисбатан 2022 йил 19 сентябрь куни тузилган 15-сонли шартномани бекор қилиш тўғрисида судга 2023 йил 30 майда мурожаат қилган.

Ўзбекистон Республикаси Олий ҳўжалик суди
Пленумининг

2009 йил 18 декабрдаги “Хўжалик шартномаларини тузиш, ўзгартириш ва бекор қилишни тартибга солувчи фуқаролик қонун ҳужжатлари нормаларини қўллашнинг айрим масалалари тўғрисида”ги 203-сонли Қарорининг 18-банди бешинчи хатбошисида ФК 384-моддасининг иккинчи қисмида белгиланганки, бир тараф шартномани ўзгартириш ёки бекор қилиш ҳақидаги таклифга иккинчи тарафдан рад жавоби олганидан кейингина ёки таклифда кўрсатилган ёхуд қонунда ёинки шартномада белгиланган муддатда, бундай муддат бўлмаганида эса ўттиз кунлик муддатда жавоб олмаганидан кейин шартномани ўзгартириш ёки бекор қилиш ҳақидаги талабни судга тақдим этиши мумкин. Бунда ўттиз кунлик муддат таклиф олинган пайтдан, агар таклиф олинган муддат номаълум бўлса, иккинчи тараф шартномани ўзгартириш ёки бекор қилиш ҳақидаги таклифни олиши учун нормал зарур бўлган вақт ўтган пайтдан бошлаб ҳисобланади, 19-бандида эса мазкур тоифадаги низоларни ҳал этишда судлар шуни назарда тутишлари лозимки, ИПК 148-моддасининг иккинчи қисмига мувофиқ, агар қонунда айрим тоифадаги низолар учун уларни судгача ҳал қилиш тартиби белгиланган ёхуд бу тартиб шартномада назарда тутилган бўлса, низо мазкур тартибга риоя этилганидан сўнггина судга кўриб чиқиш учун топширилиши мумкин. Шу сабабли бундай тоифадаги низони судгача ҳал қилиш

тартибига риоя этилмаганлиги ИПК 107-моддасининг 5-бандига мувофиқ даъвони кўрмасдан қолдириш учун асос ҳисобланиши ҳақида тушунтириш берилган.

Гарчи буюртма хатни хабарчи Б.Маматраимова томонидан жавобгар раҳбарининг турмуш ўртоғи Ф.Алимовага етказиб берилганлиги тўғрисидаги Бешқўтон а/б.б томонидан берилган маълумотнома мавжуд бўлсада, бироқ даъвогар томонидан жавобгарга шартномани бекор қилиш юзасидан таклиф жавобгар томонидан қабул қилиб олинганлигини тасдиқловчи далил тақдим этилмади, бу билан даъвогар жавобгар билан низони судгача ҳал қилиш тартибига риоя этмаган кўринади.

ИПК 107-моддасининг 5-бандига кўра даъвогар низони судгача ҳал қилиш (талабнома юбориш) тартибига риоя этмаган бўлса, башарти бу шу тоифадаги низолар учун қонунда ёки тарафлар шартномасида назарда тутилган бўлса, суд даъво аризасини кўрмасдан қолдиради.

Бундай ҳолатда, суд иш ҳужжатларини текшириб чиқиб, ишдаги далилларга ҳуқуқий баҳо берган ҳолда, даъво аризасини кўрмасдан қолдиришни лозим топади.

ИПК 118-моддасининг биринчи қисмига кўра, суд харажатлари ишда иштирок этувчи шахсларнинг қаноатлантирилган даъво талаблари миқдorigа мутаносиб равишда уларнинг зиммасига юклатилади.

Юқоридагиларни инобатга олиб, суд даъво аризасини кўрмасдан қолдиришни, суд харажатларини даъвогар зиммасига юклашни, даъвогар томонидан тўланган 33000 сўм почта харажатини ўзининг зиммасида қолдиришни, даъвогардан Республика бюджети ва суд ҳокимияти органларини ривожлантириш жамғармасига 3.300.000 сўм давлат божи ундиришни лозим деб топади.

Юқоридагилардан келиб чиқиб ва Ўзбекистон Республикаси Иқтисодий процессуал кодексининг 107, 118, 170 ва 195-моддаларини қўллаб, суд

а ж р и м қ и л д и :

Даъво ариза кўрмасдан қолдирилсин.

Даъвогар “G’ARB-DARVOZASI” фермер хўжалиги томонидан олдиндан тўланган 33000 сўм почта харажати ўзининг зиммасида қолдирилсин.

Даъвогар “G’ARB-DARVOZASI” фермер хўжалигидан Республика бюджети ва суд ҳокимияти органларини

ривожлантириш жамғармасига 3.300.000 сўм давлат божи ундирилсин.

Ажрим қонуний кучга киргач ижро варақаси берилсин.

Даъво аризасини кўрмасдан қолдириш учун асос бўлиб хизмат қилган ҳолатлар бартараф этилганидан кейин даъвогар судга даъво аризаси билан умумий тартибда янгидан мурожаат қилишга ҳақли.

Ажримдан норози тараф бир ойлик муддат ичида шу суд орқали Сурхондарё вилоят судига апелляция тартибида шикоят бериши, прокурор протест келтириши мумкин.

Судья

Х.З.Ҳакимов

